

OPĆI UVJETI POSLOVANJA INVESTICIJSKOG DRUŠTVA FIMA-VRIJEDNOSNICE d.o.o.

I. OPĆE ODREDBE

Općim uvjetima poslovanja investicijskog društva FIMA-VRIJEDNOSNICE d.o.o. (u daljnjem tekstu: Opći uvjeti) reguliraju se međusobna prava i obveza između društva FIMA-VRIJEDNOSNICE d.o.o. Varaždin (u daljnjem tekstu: Investicijsko društvo/Društvo), s jedne strane i klijenata Investicijskog društva, s druge strane, vezano uz pružanje investicijskih usluga i s njima povezanih pomoćnih usluga.

Opći uvjeti sastavni su dio svakog pojedinačnog ugovora koji Investicijsko društvo sklopi s klijentom vezano uz pružanje investicijskih usluga, kao što su zaprimanje i prijenos naloga, izvršenje naloga za račun klijenata, upravljanje portfeljem, investicijsko savjetovanje i sl. Sklapanjem ugovora s Investicijskim društvom, odnosno ispunjavanjem upitnika prije investicijskog savjetovanja, klijent potvrđuje da su mu uručeni Opći uvjeti, Cjenik usluga FIMA-VRIJEDNOSNICA d.o.o. (u daljnjem tekstu: Cjenik), Obavijest o razvrstavanju, Obavijest o jedinstvenom korisničkom broju, Politika izvršavanja naloga i dodatak politici (u daljnjem tekstu: Politika izvršavanje naloga), te da je informiran o sustavu zaštite ulagatelja.

Ukoliko se pojedinačni ugovor sklopljen s klijentom razlikuje od Općih uvjeta primjenjuju se odredbe ugovora.

Na sve što nije regulirano Općim uvjetima i pojedinačnim ugovorima primjenjivat će se važeći zakonski i podzakonski akti sa svim izmjenama i dopunama koje budu donesene za vrijeme trajanja poslovnog odnosa. Ako zakonskim ili podzakonskim aktima donesenim nakon stupanja na snagu ovih Općih uvjeta ili pojedinačnih ugovora neko pitanje bude drugačije riješeno primjenjivat će se odredbe relevantnog propisa, sve do izmjene Općih uvjeta Društva.

Važeći Opći uvjeti dostupni su klijentima u poslovnim prostorijama Investicijskog društva i vezanih zastupnika te na službenoj internetskoj stranici Društva.

1. Podaci o Investicijskom društvu

FIMA-VRIJEDNOSNICE društvo s ograničenom odgovornošću za pružanje investicijskih usluga i obavljanje investicijskih aktivnosti sa sjedištem u Varaždinu, Vrazova 25, posluje u skladu s odobrenjem za rad, izdanim od strane Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga, sa sjedištem u Zagrebu, Miramarska 24b, pod brojem Klasa: UP/I-451-04/09-02/18, Ur. broj: 326-111/09-7 od 09. srpnja 2009.

FIMA-VRIJEDNOSNICE d.o.o. je temeljem odobrenja za rad ovlašteno za obavljanje djelatnosti iz članka 5. stavka 1. točaka 1., 2., 4., 5. i 7., te stavka 2. točaka 1.-5. Zakona o tržištu kapitala, a odobrenje za rad odnosi se na prenosive vrijednosne papire, instrumente tržišta novca, jedinice u subjektima za zajednička ulaganja i izvedenice. Društvo je ovlašteno držati financijske instrumente i novčana sredstva klijenata.

Investicijsko društvo, osim u sjedištu u Varaždinu, posluje i putem podružnica u Osijeku, Zagrebu i Rijeci te putem vezanih zastupnika navedenih u dodatku Politici izvršavanja naloga.

Investicijsko društvo član je Zagrebačke burze d.d. Zagreb i Središnjeg klirinškog depozitarnog društva d.d. Zagreb (u daljnjem u tekstu: SKDD).

2. Podaci o klijentu

Sukladno propisima koji reguliraju sprječavanje pranja novca i financiranje terorizma, Investicijsko društvo dužno je prije uspostavljanja poslovnog

odnosa od klijenta prikupiti sljedeće podatke i dokumente:

a) od fizičkih osoba Investicijsko društvo prikuplja podatke o imenu i prezimenu, prebivalištu/uobičajenom boravištu, datumu i mjestu rođenja, OIB-u, broju i nazivu identifikacijske isprave, IBAN broju.

b) od pravnih osoba Investicijsko društvo prikuplja podatke o nazivu, sjedištu, OIB-u, osobama ovlaštenim za zastupanje, IBAN broju, stvarnim vlasnicima.

c) Investicijsko društvo obvezno je od klijenata, fizičkih i pravnih osoba, prikupiti i podatke potrebne za provođenje dubinske analize sukladno propisima koji reguliraju sprječavanje pranja novca i financiranje terorizma, kao i podatke o stvarnim vlasnicima te o političkoj izloženosti fizičke osobe ili stvarnih vlasnika pravne osobe kada su isti strane osobe.

U svrhu opisanu pod c) Društvo prikuplja samo podatke koji su kao obvezni propisani Zakonom, a opseg podataka razlikuje se ovisno o ocjeni rizičnosti pojedinog klijenta. Izjavu o stvarnom vlasniku pravne osobe daje pod kaznenom i materijalnom odgovornošću osoba ovlaštena za zastupanje.

d) Sa svrhom provođenja FATCA regulative (*Foreign Account Tax Compliance Act*) Društvo prikuplja podatke o fizičkim i pravnim osobama, potrebne za utvrđivanje FATCA statusa. FATCA status ima fizička ili pravna osoba kod koje se utvrdi bilo koji od pokazatelja zbog kojih se na tu osobu primjenjuje navedeni američki porezni FATCA zakon, usmjeren na sprječavanje američkih poreznih obveznika da korištenjem inozemnih računa izbjegnju plaćanje poreza. U skladu s FATCA regulativom, financijske institucije sa sjedištem u Republici Hrvatskoj obveznici su identifikacije SAD subjekata te izvještavanja o određenim računima i podacima na području primjene FATCA-e.

Podaci iz točaka a) i b) utvrđuju se uvidom u osobne dokumente fizičke osobe i to osobnu iskaznicu/putovnicu, tekući ili štedni račun koji glasi na ime klijenta ili ugovor o otvaranju računa, odnosno uvidom u dokumentaciju pravne osobe kao što je izvadak iz sudskog registra odnosno drugog odgovarajućeg registra ne starijeg od 3 mjeseca, kopija potpisnog kartona temeljem kojeg je otvoren poslovni račun u banci, kopija osobne iskaznice/putovnice osobe ovlaštene za zastupanje i kopija obavijesti o razvrstavanju prema NKD-u.

Podaci iz točaka c) i d) prikupljaju se putem Obrasca osobnih podataka za fizičke i pravne osobe, izjave o politički izloženim osobama i izjave o stvarnom vlasniku, a u slučaju utvrđenog postojanja FATCA statusa i putem standardiziranih i propisanih obrazaca W-8BEN i W9.

Za potrebe trgovanja vrijednosnim papirima Društvo prikuplja i podatak o broju računa investitora kod SKDD-a ili broju skrbničkog računa za namiru (u slučaju da klijent posjeduje otvoren jedan od spomenutih računa).

Ukoliko klijenta zastupa opunomoćenik, isti je dužan priložiti originalnu, specijalnu punomoć ovjerenu kod javnog bilježnika.

UPOZORENJE: Ako Društvo ne bude u mogućnosti, krivnjom klijenta, prikupiti dokumentaciju i podatke iz točke 2. ovih Općih uvjeta, prije uspostave odnosno tijekom trajanja poslovnog odnosa, nije dužno pružiti klijentu investicijsku uslugu, odnosno ovlašteno je otkazati sve ili pojedine postojeće ugovorne odnose, te učiniti odnosne tražbine trenutno dospjelim.

3. Razvrstavanje klijenata

Investicijsko društvo dužno je klijenta, s obzirom na njegovo znanje, iskustvo, financijsku situaciju i ulagačke ciljeve, razvrstavati kao malog odnosno profesionalnog ulagatelja te ga obavijestiti o kategoriji u koju je razvrstan. Klijenti koji se

smatraju profesionalnim ulagateljima kao i klijenti koji se smatraju kvalificiranim nalogodavateljima definirani su važećim Zakonom o tržištu kapitala, a sve ostale klijente Investicijsko društvo razvrstat će kao male ulagatelje. Društvo može profesionalnom ulagatelju na njegov zahtjev omogućiti tretman s višom razinom zaštite kakav pruža malim ulagateljima.

U obavljanju svih poslova s malim ulagateljima Investicijsko društvo će primjenjivati pravila poslovnog ponašanja kojima se klijentu osigurava veći stupanj zaštite i informiranosti.

Investicijsko društvo će prilikom pružanja investicijskih i s njima povezanih pomoćnih usluga kvalificiranim nalogodavateljima primjenjivati pravila poslovanja u skladu s važećim Zakonom o tržištu kapitala pri čemu kvalificiranog nalogodavatelja, na vlastitu inicijativu ili na njegov zahtjev, može razvrstati kao profesionalnog ili malog ulagatelja.

Pravo na razvrstavanje u drugu kategoriju

a) Ako klijent koji je razvrstan kao mali ulagatelj želi promjenu statusa u odnosu na sve ili samo neke proizvode i usluge obavezan je pismenim putem zatražiti tretman profesionalnog ulagatelja, općenito ili u odnosu na neku posebnu investicijsku uslugu, transakciju, vrstu transakcije ili proizvod. Investicijsko društvo će prije promjene statusa izvršiti procjenu znanja i iskustva kako bi utvrdilo ispunjava li klijent barem dva od sljedeća tri uvjeta:

- veličina portfelja financijskih instrumenata klijenta prelazi 4 milijuna kuna,
- klijent je na za njega mjerodavnom tržištu kapitala izvršio prosječno 10 transakcija značajne vrijednosti, unutar svakog tromjesečja, unatrag godine dana,

- klijent ima najmanje godinu dana radnog iskustva u financijskom sektoru na poslovima koji zahtijevaju znanje o planiranim transakcijama ili uslugama.

Klijent je obavezan prije dodjele statusa profesionalnog ulagatelja u posebnom dokumentu odvojenom od ugovora pismeno potvrditi da je svjestan posljedica drugačije klasifikacije.

Investicijsko društvo će klijenta prije razvrstavanja u drugu kategoriju pismeno upozoriti koju razinu zaštite i prava, koju pruža Sustav zaštite ulagatelja, može izgubiti.

Klijenti koji se smatraju profesionalnim ulagateljima, a Investicijsko društvo im je dodijelilo status malih ulagatelja mogu zatražiti promjenu kategorije bez provođenja prethodno opisane procedure.

b) Ako klijent koji je razvrstan kao profesionalni ulagatelj ili kvalificirani nalogodavatelj želi promjenu statusa i tretman s višom razinom zaštite kakav imaju mali ulagatelji obavezan je uputiti Investicijskom društvu pismeni zahtjev u kojem će zatražiti veći stupanj zaštite (vezano uz sve ili samo neke usluge ili proizvode), te pristupiti sklapanju Ugovora o dodjeli statusa malog ulagatelja, u odnosu na sve ili samo neke proizvode i usluge ili transakcije.

II. TRGOVANJE FINANCIJSKIM INSTRUMENTIMA PO NALOGU KLIJENTA (ZAPRIMANJE I PRIJENOS NALOGA, IZVRŠENJE NALOGA)

Ova usluga obuhvaća zaprimanje i izvršenje naloga za kupnju, odnosno prodaju financijskih instrumenata u slučaju kada Investicijsko društvo izvršava nalog, te zaprimanje i prijenos naloga radi izvršenja drugom ovlaštenom društvu.

Mali ulagatelj i Investicijsko društvo sklapaju Ugovor o brokerskim uslugama, kojim se Investicijsko društvo obvezuje u svoje ime, a za račun klijenta obavljati poslove kupnje i prodaje financijskih instrumenata, sukladno zadanim nalogima, a klijent se zauzvrat obvezuje plaćati brokersku proviziju i ostale transakcijske troškove. Sklapanjem standardiziranog ugovora o brokerskim uslugama klijentu se omogućava trgovanje na tržištu kapitala Republike Hrvatske, te na inozemnim tržištima, u odnosu

na koja je Investicijsko društvo osiguralo potrebne preduvjete.

Poslovni odnos s profesionalnim ulagateljima odnosno kvalificiranim nalogodavateljima vezano uz kupnju i prodaju financijskih instrumenata Investicijsko društvo može urediti posebnim ugovorima.

1. Nalog za kupnju/prodaju financijskih instrumenata

Nalog je jednostrana izjava volje klijenta upućena Investicijskom društvu da u svoje ime, a za račun klijenta kupi ili proda vrijednosne papire odnosno druge financijske instrumente.

1.1. Elementi naloga

a) Podaci potrebni za identifikaciju nalogodavatelja (osobni podaci i jedinstveni korisnički broj).

b) Vrsta i oznaka financijskog instrumenta, količina, cijena, oznaka kupnje ili prodaje, oznaka tržišta (burze) ukoliko se radi o kupnji ili prodaji financijskih instrumenata izvan Republike Hrvatske.

Za kupnju ili prodaju financijskog instrumenta izvan Republike Hrvatske, od klijenta je moguće zatražiti jedinstvenu identifikacijsku oznaku financijskog instrumenta (ISIN).

Ukoliko nalog zadaje opunomoćenik, isti je dužan priložiti originalnu, specijalnu punomoć ovjerenu kod javnog bilježnika.

1.1.1. Cijena financijskog instrumenta u nalogu

Cijena po kojoj se nalog treba izvršiti izražava se jedinično, kao maksimalna cijena koju je klijent spreman platiti (kod kupnje) ili kao minimalna cijena po kojoj je klijent spreman prodati vrijednosni papir (kod prodaje), za dionice i certifikate, a za dužničke financijske instrumente u postotku od njihove nominalne vrijednosti. Cijena se izražava u valuti prema mjestu izvršenja naloga, koje je klijent označio u nalogu.

Limitirani nalog izlaže se na relevantno tržište po cijeni navedenoj u nalogu, dok se kod tržišnog naloga cijena ne određuje već se on izvršava prema najpovoljnijoj ponudi na tržištu.

1.1.2. Trajanje naloga

Kod limitiranog naloga za kupnju i prodaju maksimalno trajanje naloga uvjetovano je pravilima tržišta na kojem se nalog izvršava (npr. u odnosu na tržište Republike Hrvatske trajanje naloga definirano je pravilima Zagrebačke burze), dok se tržišni nalog u dijelu u kojem se ne izvrši otkazuje odmah, za dio koji nije izvršen.

Upozorenje: Nalozi za kupnju i prodaju financijskih instrumenata na inozemnim tržištima zadani putem Internet aplikacije mogu biti zaprimljeni samo kao dnevni nalozi.

1.2. Način zadavanja naloga

Mali ulagatelji nalog mogu zadati telefonski, usmeno uz osobni kontakt s ovlaštenom osobom ili vezanim zastupnikom Investicijskog društva odnosno elektronski putem aplikacije za trgovanje putem Interneta. Klijent može zadati nalog i putem elektroničke pošte ukoliko se Investicijsko društvo prethodno usuglasi s takvim načinom zadavanja naloga.

Profesionalni ulagatelji nalog mogu zadati putem elektroničke pošte te putem Bloomberg servisa. Odluke o trgovanju u okviru Ugovora o upravljanju portfeljem evidentiraju se kao pismeni nalozi.

1.2.1. Zadavanje naloga telefonskim putem

Nalog se zadaje telefonski uz obvezno korištenje dodijeljenog jedinstvenog korisničkog broja (JKB),

pozivom na jedan od brojeva navedenih u dijelu XII. ovih Općih uvjeta (Kontakt adrese i brojevi računa Investicijskog društva), odnosno na drugi broj o kojem Investicijsko društvo obavijesti klijenta.

Svaki razgovor između klijenta i ovlaštenog zaposlenika Investicijskog društva se snima, a upozorenje dano u ovim Općim uvjetima smatra se valjanim upozorenjem i bez upozorenja prilikom svakog pojedinog poziva. Zapis o zadanom nalogu Investicijsko društvo obvezno je na zahtjev predložiti nadzornim tijelima, a snimljeni materijali se mogu koristiti i kao dokazno sredstvo u postupcima pred pravosudnim, upravnim i nadzornim tijelima.

1.2.2. Zadavanje naloga putem Interneta

Sučelju za trgovanje na Zagrebačkoj burzi, odnosno na inozemnim burzama, pristupa se putem poveznica na službenoj Internetskoj stranici Društva, na adresi www.fima-vrijednosnice.hr uz korištenje jedinstvenog korisničkog broja te zaporka.

Klijent je obavezan čuvati dodijeljeni jedinstveni korisnički broj i zaporku za zadavanje naloga putem Interneta. Investicijsko društvo ne odgovara za štetu koja može proizaći iz eventualnih zloupotreba. Zaporku klijent može mijenjati prema vlastitom nahođenju, te je zbog sigurnosnih razloga preporuka Investicijskog društva klijentu da zaporku odmah po zaprimanju izmijeni.

1.2.3. Zadavanje naloga usmenim putem

Usmenim putem nalog se zadaje uz osobni kontakt s ovlaštenom osobom u poslovnim prostorijama Investicijskog društva, uz prethodnu nespornu identifikaciju klijenta. Klijent je obavezan potpisati takav nalog.

Usmenim putem nalog se zadaje i vezanom zastupniku Investicijskog društva, ukoliko Društvo ima vezane zastupnike. Lista vezanih zastupnika objavljuje se na Internet stranici Društva, te u okviru Politike izvršavanja naloga.

Adrese na kojima Društvo zaprima naloge navedene su u dijelu XII. ovih Općih uvjeta (Kontakt adrese i brojevi računa Investicijskog društva).

1.3. Nesporna identifikacija putem JKB-a

Klijentu se prilikom sklapanja Ugovora o brokerskim uslugama dodjeljuje jedinstveni korisnički broj koji služi za njegovu nespornu identifikaciju prilikom zadavanja naloga. Jedinstveni korisnički broj uručuje se klijentu osobno ili se dostavlja na adresu navedenu u osobnoj ispravi/sudskom registru, odnosno na dopisnu adresu. Rizik zlouporabe JKB-a snosi klijent. Društvo može zbog promjena informacijskog sustava dodijeliti klijentima nove jedinstvene korisničke brojeve.

Zahtjev za promjenom jedinstvenog korisničkog broja, potpisan od strane klijenta, upućuje se Investicijskom društvu u pismenom obliku. Zahtjevu mora biti priložena kopija važeće osobne iskaznice ili putovnice.

2. Zaprimanje i izvršenje naloga za kupnju/prodaju financijskih instrumenata

2.1. Zaprimanje i prihvata naloga

Investicijsko društvo će potvrditi klijentu da je nalog zaprimljen bez odgađanja, a najkasnije sljedeći radni dan po zaprimanju naloga. Samo zaprimanje naloga ne predstavlja prihvata naloga.

Ukoliko Investicijsko društvo ne prihvata zaprimljeni nalog u okviru radnog vremena Investicijskog društva i Zagrebačke burze, ono će odmah po zaprimanju, a najkasnije u roku od 20 minuta obavijestiti klijenta o odbijanju i to telefonski, putem eTrade sustava, odnosno putem elektroničke pošte, koristeći kontakt podatke klijenta navedene u Obrascu osobnih podataka. Rizik nedostupnosti snosi klijent, te će se smatrati da je Investicijsko društvo obavijestilo klijenta ukoliko ga obavijesti na jedan od ranije navedenih načina.

Investicijsko društvo zadržava pravo da ne prihvata nalog klijenta, primjerice, ne isključivo, u sljedećim slučajevima:

a) Ako nalog nije zadan na način određen ovim Općim uvjetima, ako nalog ne sadrži elemente propisane ovim Općim uvjetima, u slučaju blokade trgovanja određenog financijskog instrumenta na tržištu na kojem se nalog izvršava, ako nisu osigurani preduvjeti za trgovanje na tržištu države označene u nalogu, te ako klijent ne uplati novčana sredstva potrebna za kupnju financijskih instrumenata (osim ako je u konkretnom slučaju Društvo odobrilo trgovanje bez avansne uplate).

b) Ako smatra da postoji osnovana sumnja:

-na nedopušteno manipuliranje cijenom financijskog instrumenta ili druge nedopuštene radnje,
-da bi izvršenjem naloga Investicijsko društvo moglo pretrpjeti štetu,
-da bi izvršenjem naloga moglo biti počinjeno kazneno djelo ili prekršaj.

Investicijsko društvo nije ovlašteno uspostaviti poslovni odnos, a time niti izvršiti nalog klijenta, ako nije u mogućnosti prikupiti sve podatke i dokumentaciju iz točke 2. ovih Općih uvjeta, ili dodatne podatke i dokumentaciju sukladno važećim propisima u trenutku zadavanja naloga, ako ne raspolaže ugovornom dokumentacijom klijenta ili nije bilo u mogućnosti izvršiti procjenu primjerenosti/prikladnosti proizvoda ili usluga

2.1.1. Vrijeme zaprimanja naloga kod Investicijskog društva

2.1.1.1. Nalozi koji su zadani telefonski, a izvršavaju se na uređenom tržištu kojim upravlja Zagrebačka burza d.d., zaprimaju se radnim danom do 16:30 sati, odnosno u slučaju skraćenog radnog vremena sukladno odluci Zagrebačke burze.

2.1.1.2. Nalozi se mogu zadavati putem Interneta u razdoblju od 00,00-24,00 sata, međutim mogu biti zaprimljeni i izloženi na sustav konkretne burze samo u radno vrijeme iste.

2.1.1.3. Usmeno zadani nalozi zaprimaju se u radno vrijeme Investicijskog društva, odnosno u slučaju skraćenog radnog vremena sukladno odluci Zagrebačke burze.

Na dane koji su u Republici Hrvatskoj proglašeni kao neradni, neće se zaprimati nalozi klijenata usmenim putem ili telefonski već isključivo putem Interneta, s obzirom na radno vrijeme pojedinih inozemnih tržišta.

2.1.2. Izmjena i opoziv naloga

Izmjenom naloga smatra se promjena tražene količine ili cijene vrijednosnog papira u odnosu na izvorni nalog. Ukoliko je izvorni nalog već izvršen Investicijsko društvo nije u mogućnosti prihvatiti traženu izmjenu ili opoziv naloga. U slučaju djelomičnog izvršenja naloga može se izvršiti promjena za preostalu količinu vrijednosnih papira iz naloga. Svaka promjena naloga, osim smanjenja količine, generira novi nalog.

Zahtjev za izmjenom ili opozivom naloga upućuje se Investicijskom društvu na način predviđen za zadavanje naloga.

2.2. Izvršavanje naloga

Prihvaćene naloge, koji se izvršavaju na uređenom tržištu ili MTP-u kojim upravlja Zagrebačka burza d.d., odnosno koji se izvršavaju izvan uređenog tržišta ili MTP-a, izvršava Investicijsko društvo, dok naloge za kupnju ili prodaju vrijednosnih papira koji se izvršavaju na nekom od inozemnih tržišta i to na uređenom tržištu ili MTP-u odnosno izvan uređenog tržišta ili MTP-a, a u odnosu na koja je Investicijsko društvo ostvarilo preduvjete za trgovanje, Investicijsko društvo prenosi radi izvršenja ovlaštenom društvu u inozemstvu.

Društvo vodi knjigu naloga, u koju upisuje naloge prema vremenu zaprimanja, pri čemu se u knjizi naloga posebno vode nalozi zadani radi trgovanja financijskim instrumentima u Republici Hrvatskoj, te nalozi zadani radi trgovanja financijskim instrumentima na inozemnim tržištima. Nalozi se u pravilu izlažu na sustav uređenog tržišta, koje je označeno u nalogu prema redoslijedu zaprimanja kod Investicijskog društva. Limitirani nalozi malih ulagatelja, koje nije moguće odmah izvršiti, izlažu se bez odgađanja na sustavu relevantnog tržišta.

2.3. Prijenos naloga radi izvršenja trećim stranama

Naloge za kupnju i prodaju financijskih instrumenata na inozemnom tržištu, koje nije u mogućnosti samostalno izvršiti Investicijsko društvo upućuje inozemnom ovlaštenom društvu.

Klijent zadavanjem naloga za kupnju, odnosno prodaju financijskih instrumenata inozemnih izdavatelja, koji nisu uvršteni radi trgovanja na uređenom tržištu ili MTP-u kojim upravlja Zagrebačka burza d.d., izrijeком ovlašćuje Investicijsko društvo da izvršenje naloga povjeri inozemnom ovlaštenom društvu prema vlastitom izboru, a koje ima dozvolu za obavljanje poslova s financijskim instrumentima sukladno propisima države u kojoj ima sjedište.

Klijent se upozorava da je Investicijsko društvo, kada prenosi nalog radi izvršenja vezano uvjetima poslovanja inozemnog ovlaštenog društva, te zadavanjem takvog naloga klijent pristaje da uvjeti poslovanja inozemnog ovlaštenog društva budu primijenjeni na poslovni odnos klijenta i Investicijskog društva.

Kod prijenosa naloga odgovornost Investicijskog društva ograničena je na postupanje s pažnjom dobrog stručnjaka prilikom prijenosa naloga trećoj strani. Investicijsko društvo ne preuzima odgovornost za izvršenje naloga od strane inozemnog ovlaštenog društva, već odgovara klijentu samo za izbor inozemnog ovlaštenog društva, odnosno da je prilikom odabira postupalo stručno i s dužnom pažnjom, sukladno odredbama Zakona o tržištu kapitala, drugih zakona i podzakonskih propisa.

Popis inozemnih tržišta na kojima klijenti mogu trgovati uz posredovanje Investicijskog društva, kao i popis inozemnih ovlaštenih društava, kojima u tom slučaju Investicijsko društvo prenosi nalog radi izvršenja, sastavni su dio Politike izvršavanja naloga, koja se nalazi u poslovnim prostorijama te na službenoj Internetskoj stranici Investicijskog društva.

2.4. Politika izvršavanja naloga

Investicijsko društvo će prilikom izvršavanja naloga, te zaprimanja i prijenosa naloga drugom ovlaštenom društvu postupati prema vlastitoj Politici izvršavanja naloga. Društvo će prilikom uspostavljanja poslovnog odnosa od klijenta ishoditi suglasnost s Politikom izvršavanja naloga.

Prilikom svake značajne izmjene elemenata temeljem kojih se utvrđuje najpovoljniji ishod za klijenta Investicijsko društvo će Politiku izvršavanja naloga dostaviti aktivnim klijentima.

2.5. Prava i obveze Investicijskog društva i klijenta vezano uz zaprimanje i izvršenje naloga, odnosno zaprimanje i prienos naloga radi izvršenja

Investicijsko društvo će izvršiti nalog sukladno uputi klijenta i vlastitoj Politici izvršavanja naloga, pažnjom dobrog stručnjaka.

Investicijsko društvo se prihvaćanjem naloga za kupnju ili prodaju financijskih instrumenata obvezuje:

- § kupiti ili prodati financijski instrument prema elementima iz naloga,
- § za slučaj kupnje izvršiti namiru vrijednosnih papira u SKDD-u putem računa investitora ili preko banke skrbnika, pri čemu ne odgovara klijentu za situacije koje nisu pod

kontrolom Investicijskog društva, a imaju za posljedicu neizvršenje namire u roku koji je propisan pravilima relevantnog tržišta,

- § obavijestiti klijenta o izvršenoj transakciji (minimalno pismenim putem i to putem potvrde o izvršenju naloga tj. obračuna naloga koji se šalje poštanskom isporukom odnosno putem elektroničke pošte ili koji je klijentu dostupan u okviru aplikacija za trgovanje putem Interneta),
- § za slučaj prodaje izvršiti isplatu prodajne cijene financijskih instrumenata na račun klijenta,
- § po izvršenoj namiri, odnosno po nalogu klijenta izvršiti isplatu unutar jednog radnog dana od kada je klijent dao nalog za isplatu, osim ako se isplata odnosi na prodaju financijskih instrumenata u inozemstvu u kojem slučaju će Investicijsko društvo prema potrebi inicirati isplatu novca kod stranog skrbnika unutar jednog radnog dana od dana primitka, no rok za isplatu može ovisiti o pravilima inozemnih platnih sustava i broju financijskih posrednika u lancu.

Klijent se obvezuje Investicijskom društvu:

- § prije zadavanja naloga za kupnju uplatiti kupovnu cijenu iz naloga uvećanu za iznos provizija i naknada sukladno Cjeniku, a klijenti koji posluju preko skrbnika obvezni su dostaviti podatke o skrbničkom računu s detaljnim instrukcijama za namiru financijskih instrumenata,
- § prije zadavanja naloga za prodaju izvršiti registraciju vlasničke pozicije investitora s Investicijskim društvom odnosno osigurati dostatnu količinu financijskih instrumenata na računu kod skrbnika,
- § platiti brokersku proviziju i sve transakcijske troškove kao što su trošak mjesta trgovanja, depozitorija, skrbnika, kao i druge eventualne troškove trgovanja na relevantnom inozemnom tržištu, sve sukladno nalogu za kupnju ili prodaju financijskih instrumenata, prema važećem Cjeniku Investicijskog društva, odnosno važećim cjenicima trećih strana,
- § nadoknaditi Investicijskom društvu svaki iznos plaćen za klijenta na ime poreznih davanja.

Investicijsko društvo, vezano uz zaprimanje i prienos naloga radi izvršenja, u odnosu na klijente čiju imovinu drži na zbirnom skrbničkom računu kod ovlaštenog skrbnika ima i sljedeće obveze:

- § gdje je primjenjivo i u mjeri u kojoj je primjenjivo, sklopiti s ovlaštenim skrbnikom ugovor sukladno relevantnim propisima u Republici Hrvatskoj,
- § na zahtjev, izvijestiti klijenta o uvjetima ugovora s ovlaštenim skrbnikom,
- § sve pohranjene financijske instrumente odnosno novčana sredstva Investicijsko društvo će držati na posebnom klijentskom računu odvojeno od svoje imovine,
- § obavještavati klijenta o korporativnim akcijama vezano uz vrijednosne papire koje za klijenta drži Investicijsko društvo,
- § primati u ime i za račun klijenta dividende i ostale primitke od korporativnih akcija, osim u slučaju odricanja od takvog primitka od strane klijenta ili Investicijskog društva kako je predviđeno Cjenikom usluga Investicijskog društva, te obračunavati i uplaćivati u ime i za račun klijenta pripadajući porez u Republici Hrvatskoj.

Klijent koji radi trgovanja financijskim instrumentima imovinu pohranjuje kod Investicijskog društva suglasan je, što potvrđuje sklapanjem ugovora o brokerskim uslugama i zadavanjem pojedinačnog naloga za kupnju odnosno prodaju financijskih instrumenata, s prijenosom njegove imovine trećim stranama kod kojih Društvo pohranjuje imovinu klijenata.

2.6. Uplate/isplate novčanih sredstava za kupnju odnosno od prodaje financijskih instrumenata

Za kupnju financijskih instrumenata za trgovanje u Republici Hrvatskoj ili inozemstvu valuta za uplatu su kune, pri čemu će Investicijsko društvo, sukladno zahtjevu klijenta izvršiti konverziju novčanih sredstava u drugu valutu. Iznimno, moguće su uplate u stranoj valuti u korist deviznog računa za posebne namjene Investicijskog društva za slučaj kupnje financijskih instrumenata u inozemstvu.

Isplatu novčanih sredstava od prodaje financijskih instrumenata Investicijsko društvo će izvršiti na kunski račun klijenta, odnosno, na zahtjev klijenta, u stranoj valuti na devizni račun klijenta pod uvjetom da je takva isplata u skladu s važećim zakonom o deviznom poslovanju. Sve troškove transfera novčanih sredstava u stranoj valuti snosi klijent.

Investicijsko društvo upozorava klijenta da uplate i isplate u stranim valutama mogu biti povezane s troškovima transfera, dok prilikom konverzije u stranu valutu i iz strane valute, klijent može biti izložen valutnom riziku.

Investicijsko društvo ne isplaćuje klijentu kamatu na novčana sredstva koja za njegov račun drži, već se kamata isplaćuje Društvu u skladu s prevladavajućim tržišnim uvjetima.

Investicijsko društvo zadržava pravo da, u slučaju isplate novčanih sredstava po nalogu klijenta, isplati klijentu cjelokupni raspoloživi iznos sredstava na računu ako bi nakon isplate najavljenog iznosa na računu klijenta preostao novčani saldo u iznosu manjem od 100,00 kn u kunskoj protuvrijednosti.

III. UPRAVLJANJE PORTFELJEM FINANCIJSKIH INSTRUMENTATA

Prava i obveze klijenta i Investicijskog društva vezano uz upravljanje portfeljem financijskih instrumenata detaljno se uređuju Ugovorom o upravljanju portfeljem koji je standardiziran. Na sve što nije definirano takvim ugovorom, primjenjuju se ovi Opći uvjeti, koji se uručuju klijentu prije sklapanja Ugovora o upravljanju portfeljem.

IV. INVESTICIJSKO SAVJETOVANJE

Usluga investicijskog savjetovanja podrazumijeva davanje osobnih preporuka klijentu, na njegov zahtjev ili na inicijativu Investicijskog društva, u pogledu jedne ili više transakcija s financijskim instrumentima.

Osobna preporuka predstavlja preporuku da se poduzme jedna od sljedećih aktivnosti:

- kupnja, prodaja, upis, zamjena, nazadkupnja, držanje ili preuzimanje obveze na upis određenog financijskog instrumenta,
- izvršavanje ili neizvršavanje prava koja proizlaze iz određenog financijskog instrumenta za kupnju, prodaju, upis, zamjenu, ili nazadkupnju financijskog instrumenta.

Prije investicijskog savjetovanja izvršit će se procjena primjerenosti u skladu sa točkom XI. Općih uvjeta.

Po izvršenoj uplati naknade određene važećim Cjenikom usluga, obavlja se investicijsko savjetovanje te se klijentu uručuje primjerak zapisnika u kojem je sadržana osobna preporuka.

Investicijsko savjetovanje obavlja se uz osobni kontakt s ovlaštenim investicijskim savjetnikom u poslovnim prostorijama Investicijskog društva ili na zahtjev klijenta na drugom mjestu. Iznimno, moguće je na zahtjev klijenta investicijsko savjetovanje telefonskim putem ukoliko je prethodno izrađen ulagački profil klijenta. U slučaju investicijskog savjetovanja telefonskim putem zapisnik će se klijentu dostaviti poštanskom isporukom ili elektroničkom poštom.

Na temelju osobne preporuke, klijent sam donosi odluku o ulaganju, te se upozorava na rizike iz točke IX. ovih Općih uvjeta, kao i na mogućnost da Društvo, zaposlenici i sve povezane osobe imaju ili mogu imati u vlasništvu financijske instrumente koji su predmet osobne preporuke.

Investicijskim savjetovanjem ne smatraju se analize koje Investicijsko društvo izrađuje i distribuira.

V. DRŽANJE I ZAŠTITA NOVČANIH SREDSTAVA I FINANCIJSKIH INSTRUMENTATA KLIJENATA

Pravo vlasništva klijenata zaštićeno je u okviru Zakona o tržištu kapitala koji podrazumijeva odvajanje imovine klijenata od imovine investicijskog društva. U tu svrhu Investicijsko društvo uz redovne račune kod poslovnih banaka ima i račune za posebne namjene koji sukladno zakonskim odredbama ne ulaze u imovinu Investicijskog društva, u njegovu stečajnu ili likvidacijsku masu niti mogu biti predmetom ovrhe u vezi potraživanja prema Investicijskom društvu. Računi za posebne namjene služe isključivo za uplatu i isplatu novčanih sredstava klijenata u svrhu kupnje odnosno prodaje financijskih instrumenata po nalogu klijenata.

Investicijsko društvo je kao član SKDD-a u obvezi uplaćivati povratna sredstva u jamstveni fond s obzirom na rizik namire za trgovanje u Republici Hrvatskoj kao i nepovratna sredstva u Fond za zaštitu ulagatelja pri čemu su kod fonda osigurane tražbine u iznosu do 150.000,00 kn po klijentu Društva, a za slučaj kada Investicijsko društvo nije u mogućnosti ispunjavati svoje obveze prema klijentima, i to:

- § Novčane tražbine koje duguje svom klijentu ili koje pripadaju klijentu, a koje Društvo drži za klijenta vezano za investicijske usluge koje ima s njim ugovorene,
- § Financijski instrumenti koje drži, administrira ili s njima upravlja za račun svog klijenta u vezi s investicijskim uslugama koje ima s njim ugovorene.

Detaljnije informacije o sustavu zaštite ulagatelja, te osiguranom slučaju za isplatu iz fonda, dostupne su na Internetskoj stranici Investicijskog društva, kao i u poslovnim prostorijama Investicijskog društva kroz dokument Informacije o sustavu zaštite ulagatelja.

Investicijsko društvo raspolagat će s novčanim sredstvima klijenta koje drži sukladno uputama klijenta. Novac od prodaje financijskih instrumenata i/ili financijski instrumenti mogu se koristiti za izvršavanje novih naloga, osim ako klijent ne zatraži isplatu novca, odregistraciju dionica ili otpuštanje dionica sa zbirnog klijentskog skrbničkog računa. Klijentima koji trguju putem interneta novčana sredstva isplaćuju se po najavi, dok se ostalim klijentima isplaćuju po namiri u skladu s točkom 2.6. ovih Općih uvjeta, osim u slučaju drugačije upute.

Novčana sredstva koja klijent uplati za kupnju financijskih instrumenata kao i novčana sredstva od prodaje financijskih instrumenata Investicijsko društvo će držati odvojeno od vlastitih novčanih sredstava, na računima za posebne namjene u Republici Hrvatskoj, odnosno na odgovarajućim računima kod ovlaštenih financijskih institucija u inozemstvu. Financijske instrumente klijenata Investicijsko društvo će držati kod ovlaštenog skrbnika u Republici Hrvatskoj i/ili u inozemstvu. Svi navedeni računi otvaraju se u ime Investicijskog društva, a za račun klijenata Društva.

U slučaju kada bi Hrvatska narodna banka utvrdila nedostupnost depozita kod kreditne institucije u Republici Hrvatskoj u kojoj je Investicijsko društvo položilo novčana sredstva u svoje ime, a za račun svojih klijenata (računi za posebne namjene), takvi su računi izrijekom isključeni iz kategorije „prihvatljivih depozita“ odnosno depozita čiji imatelji ostvaruju pravo na obeštećenje sukladno odredbama važećeg Zakona o osiguranju depozita. Stoga se klijenti upozoravaju da Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banka u prethodno opisanom slučaju ne bi obeštetila klijente

Investicijskog društva čija se sredstva nalaze na navedenim računima za posebne namjene.

Nadalje, u konkretnom slučaju novčana sredstva klijenata nisu zaštićena niti u okviru sustava zaštite ulagatelja, s obzirom da isti ne pokriva slučajeve propasti treće strane kod koje investicijsko društvo drži imovinu klijenata.

Upozoravaju se klijenti da Investicijsko društvo novčana sredstva i financijske instrumente koje drži kod ovlaštenih skrbnika u Republici Hrvatskoj ili inozemstvu, drži zbirno, odnosno na zbirnim skrbničkim računima (pregled rizika povezanih uz držanje imovine na zbirnim skrbničkim računima dostupan je u dijelu IX. ovih Općih uvjeta).

Računi kod skrbnika u inozemstvu su u nadležnosti zakonodavstva trećih država slijedom čega se i prava klijenata u vezi s predmetnom imovinom mogu razlikovati.

Pri odabiru treće strane na čijim računima se deponiraju financijski instrumenti odnosno novčana sredstva klijenata, vodi se računa o stručnosti i tržišnom ugledu treće strane, te zakonom propisanim uvjetima i tržišnim praksama koje se odnose na držanje financijskih instrumenata i novčanih sredstava.

Investicijsko društvo ne preuzima odgovornost za gubitak ili štetu nastalu uslijed propusta ili insolventnosti treće strane ili njihovih trećih strana već odgovara klijentu samo za izbor treće strane odnosno da je prilikom odabira postupalo stručno i s dužnom pažnjom sukladno odredbama Zakona o tržištu kapitala, drugih zakona i podzakonskih propisa.

Založna prava

Investicijsko društvo ima pravo zadržanja na vrijednosnim papirima u vlasništvu klijenta prema odredbama ZOO-a kao i pravo izvansudskog namirenja iz njihove vrijednosti te pravo prijeboja s novčanim sredstvima na posebnoj računu klijenta pod sljedećim uvjetima:

- ukoliko klijent ima dospjelih, a nepodmirenih obveza prema Investicijskom društvu koje proizlaze iz bilo kojeg ugovora sklopljenog sukladno ovim Općim uvjetima.

Investicijsko društvo će prethodno obavijestiti klijenta o namjeri da se naplati iz prava zadržanja ili o namjeri izvršenja prijeboja.

U odnosu na uslugu trgovanja financijskim instrumentima u inozemstvu, kada Investicijsko društvo drži iste na zbirnom skrbničkom računu otvorenom na ime investicijskog društva, skrbnik prema ugovoru sklopljenom s investicijskim društvom ima pravo terećenja imovine (financijskih instrumenata, novčanih sredstava) na računu za slučaj nepodmirenih, a dospjelih obveza koje proizlaze iz ugovora o otvaranju skrbničkog računa.

VI. NAMIRA

Novčana sredstva od prodaje financijskih instrumenata Investicijsko društvo obvezuje se isplatiti na račun klijenta na dan i pod uvjetom uredne namire, u propisanom standardnom roku za namiru. Na navedeni način neće se obavljati plaćanja prema klijentima koji trguju putem Interneta, klijentima koji posluju putem banaka skrbnika odnosno klijentima koji trguju na inozemnim tržištima. Klijenti koji trguju putem Interneta, kao i klijenti koji trguju na inozemnim tržištima obvezni su sami najaviti isplate.

Za klijente koji posluju putem banke skrbnika, namira novčanih sredstava i financijskih instrumenata, za transakcije sklopljene na uređenom tržištu u Republici Hrvatskoj, izvršava se sukladno primljenim instrukcijama banke skrbnika, uz uvjet uparenja transakcije dan ranije od datuma namire.

Za razliku od namire financijskih instrumenata u sustavu ugovorne namire, izvršenje ili djelomično izvršenje naloga za kupnju ili prodaju financijskih instrumenata koji sukladno pravilima SKDD-a ulaze u sustav pojedinačne namire, ne podrazumijeva

garanciju da će se transakcija namiriti unutar standardnog roka za namiru.

Financijske instrumente izdavatelja s područja Republike Hrvatske, koje stekne za račun klijenta, Investicijsko društvo će isporučiti na račun klijenta u klirinškom društvu registrirane s vlasničkom pozicijom Investicijskog društva ili na zbirni skrbnički račun klijenata, ukoliko klijent ne zatraži stavljanje istih na slobodnu vlasničku poziciju. Zahtjev za stavljanje financijskih instrumenata na slobodnu vlasničku poziciju upućuje se u pismenom obliku.

Iznos koji Investicijsko društvo plaća klijentu uvijek se umanjuje za iznos brokerske provizije i drugih transakcijskih troškova i naknada utvrđenih Cjenikom.

Upozorenje vezano uz namiru transakcija koje se izvrše na inozemnim tržištima: postupak prijeboja i namire, kao i rokovi namire za trgovanje financijskim instrumentima na inozemnim tržištima kapitala obavljat će se prema pravilima burze ili organiziranog tržišta te klirinškog društva odnosno depozitorija na kojima je transakcija obavljena, a preko (zbirnih) skrbničkih računa koje Investicijsko društvo otvori kod skrbnika u Republici Hrvatskoj ili inozemstvu. Klijent se upozorava da postupak prijeboja i namire, kao i garancija namire za pojedina tržišta mogu biti različiti, te da Investicijsko društvo ne odgovara za bilo kakvu štetu koja nastane ili bi mogla nastati klijentu zbog radnji ili propusta skrbnika, inozemnog ovlaštenog društva, uređenog tržišta, klirinškog društva ili depozitorija, odnosno za druge okolnosti koje nisu pod kontrolom Investicijskog društva.

VII. IZVJEŠTAVANJE MALIH ULAGATELJA

Sva izvješća, dokumenti i obavijesti dostavljaju se klijentu putem trajnog medija na adresu prebivališta/sjedišta ili dopisnu adresu navedenu u Obrascu osobnih podataka odnosno putem Internet stranice Investicijskog društva ukoliko su ispunjeni svi uvjeti predviđeni Pravilnikom o pravilima poslovnog ponašanja, od čega se ističe pristanak klijenta na takav način dostave podataka.

1. Izvješće o izvršenom nalogu

Investicijsko društvo će bez odgode dati klijentu nužne podatke vezane uz izvršenje naloga. Potvrdu o izvršenju naloga Investicijsko društvo će dostaviti klijentu najkasnije prvi radni dan nakon izvršenja naloga, odnosno prvi radni dan po primitku potvrde o izvršenju naloga od treće strane, sa sljedećim podacima:

- identifikacijskom oznakom Investicijskog društva, oznakom klijenta, oznakom dana i vremena trgovanja, oznakom vrste trgovanja, oznakom mjesta trgovanja, oznakom instrumenta trgovanja, vrijednosnog papira, izdavatelja, količine, jedinične cijene te ukupne cijene, oznakom kupnje ili prodaje, te sa specifikacijom troškova po stavkama.

Klijentima koji trguju putem Interneta svi podaci o izvršenim nalogima dostupni su u elektronskom obliku u okviru aplikacija za trgovanje putem Interneta.

Obračunska valuta su kune, odnosno kunska protuvrijednost strane valute, bez obzira na tržište na kojem klijent trguje. U slučaju tečajeva valuta koji ne kotiraju na deviznom tržištu Republike Hrvatske, obračun se radi prema srednjem tečaju EUR-a na dan obračuna, kao paritetnoj valuti.

2. Izvješće o upravljanju portfeljem

Za klijente koji s Investicijskim društvom imaju sklopljen Ugovor o upravljanju portfeljem, Izvješće o upravljanju se dostavlja svakih 6 (slovima: šest) mjeseci, prema stanju na dane 30.6. i 31.12. Ukoliko klijent želi primati Izvješće svaka 3 (slovima: tri) mjeseca, obavezan je uputiti pismeni zahtjev na adresu sjedišta Investicijskog društva.

Izvješće o upravljanju portfeljem sadrži:

a) tvrtku investicijskog društva, oznaku računa malog ulagatelja,

- b) izvještaj o sadržaju i vrednovanju (procjeni) portfelja uključujući pojedinih svakog financijskog instrumenta koji se drži za klijenta, tržišnu vrijednost ili fer vrijednost portfelja u vrijeme slanja izvještaja, stanje gotovine na početku i kraju izvještajnog razdoblja, te prinos portfelja tijekom izvještajnog razdoblja,
- c) pregled transakcija izvršenih unutar izvještajnog razdoblja,*

*Klijent može zahtijevati izvješće o svakoj pojedinoj transakciji nakon njezinog izvršenja. Zahtjev se, u pismenom obliku, upućuje na adresu sjedišta Investicijskog društva te će Društvo u tom slučaju dostaviti klijentu potvrdu transakcije, ne kasnije od prvog radnog dana po izvršenju transakcije, odnosno ne kasnije od prvog radnog dana po primitku potvrde od treće strane.

- d) ukupni iznos naknada koje terete klijenta nastalih u izvještajnom razdoblju, a to su upravljačka naknada i troškovi vezani uz izvršenje transakcija,
- e) usporedbu prinosa portfelja tijekom izvještajnog razdoblja s ugovorenim referentnom veličinom,
- f) ukupni iznos dividendi i ostalih uplata primljenih za račun klijenta tijekom izvještajnog razdoblja, koje proizlaze iz vlasništva nad vrijednosnim papirima, te podatke o ostalim korporativnim akcijama koje daju prava u svezi s financijskim instrumentima.

Investicijsko društvo izvršava vrednovanje imovine u portfelju u odnosu na zaključnu odnosno zadnju cijenu postignutu na tržištu na dan obračuna portfelja ili zadnji raspoloživi datum trgovanja prije datuma obračuna portfelja, u okviru izvješća, dok se interno, za potrebe donošenja odluke o ulaganju, vrednovanje imovine u portfelju izvršava prema potrebi i češće.

Ukoliko Investicijsko društvo pri upravljanju portfeljem ostvari gubitak koji prelazi postotak utvrđen Ugovorom o upravljanju portfeljem, bez odgađanja, telefonski ili putem elektroničke pošte, izvijestiti će klijenta o gubitku i to do kraja radnog dana u kojem je prag prijeđen. Obračunska valuta bez obzira na tržište na kojem se investira imovina klijenta uvijek su kune.

VIII. NAKNADE I POVEZANI TROŠKOVI

Investicijsko društvo će obračunavati klijentu naknade i ostale troškove prema važećem Cjeniku usluga.

Za trgovanje svim vrstama financijskih instrumenata obračunava se provizija Investicijskog društva, ali i troškovi mjesta trgovanja, troškovi depozitorija kao i eventualni troškovi pohrane vrijednosnih papira. Klijentima čije se transakcije namiruju preko **skrbničkog računa** naplaćuju se i dodatne naknade utvrđene Cjenikom.

Za trgovanje na inozemnim tržištima mogu postojati i drugi troškovi, kao što su primjerice trošak povrata novca u Republiku Hrvatsku tj. provizija strane banke i provizija domaće banke (npr. u slučaju trgovanja u Republici Srbiji) te ostali troškovi definirani Cjenikom.

Svi troškovi obračunavaju se za svaku pojedinačnu transakciju, osim ukoliko je za pojedinu uslugu Cjenikom određeno drugačije.

U slučaju povlačenja naloga, provizija se ne naplaćuje.

Usluga upravljanja portfeljem podrazumijeva naplatu naknade za upravljanje, naknade za trgovanje, naknade za uspjeh, te naknade za prijevremeni raskid Ugovora (detaljnije opisano u Cjeniku).

Ukoliko za klijenta nastane trošak, uzrokovan specifičnostima pojedinog tržišta, a koji nije predviđen Cjenikom, Investicijsko društvo će isti posebno obračunati i takav obračun dostaviti klijentu.

Osim navedenih troškova postoji mogućnost da za klijenta nastanu i drugi troškovi povezani s transakcijama kao što su npr. porezi na dividende iz inozemstva ili davanja na ime vlasništva nad financijskim instrumentima koji ovise o

zakonodavstvu države tržišta na kojima klijent ulaže kao i zakonodavstvu Republike Hrvatske, te troškovi korporativnih akcija, pri čemu će Društvo obračunavati klijentu troškove poreza kao i svih pripadajućih naknada.

IX. RIZICI VEZANI UZ TRGOVANJE FINANCIJSKIM INSTRUMENTIMA I SVOJSTVA FINANCIJSKIH INSTRUMENTA

A. Financijski instrumenti su instrumenti tržišta kapitala kako su definirani važećim zakonom koji uređuje tržište kapitala, a to su prenosivi vrijednosni papiri, instrumenti tržišta novca, jedinice u subjektima za zajednička ulaganja i izvedenice.

Prenosivi vrijednosni papiri su dionice, obveznice i druge vrste sekuritiziranog duga i svi ostali vrijednosni papiri koji daju pravo na stjecanje ili prodaju takvih prenosivih vrijednosnih papira. Osim jednostavnih vrijednosnih papira kao što su dionice ili obveznice, postoje i oni kompleksni, u pravilu derivativni i strukturirani vrijednosni papiri čija je vrijednost vezana uz vrijednost nekog drugog vrijednosnog papira ili imovine, kao npr. certifikati.

Dionice su dugoročni vrijednosni papiri bez unaprijed utvrđenog dospjeća. Vlasniku osiguravaju udio u dobiti, ovisno o poslovnim rezultatima poduzeća. Postoje obične i preferencijalne dionice (koje vlasniku ne nose pravo glasa na skupštini dioničara). Dionica je vlasnički vrijednosni papir koji vlasniku daje razmjerni dio vrijednosti poduzeća. **Obveznice** su dugoročni dužnički vrijednosni papiri. Instrument duga koji obvezuje izdavatelja da plati imatelju vrijednosnice pripadajuću kamatu i glavicu prije ili po dospjeću. Obveznice najčešće izdaje država, banke, općine i veća poduzeća. Kada ih izdaju poduzeća radi se o korporativnim obveznicama. Pripadaju u skupinu manje rizičnih vrijednosnih papira, ovisno o bonitetu izdavatelja.

Certifikati su strukturirani financijski instrumenti čija je vrijednost vezana za vrijednost nekog drugog ili više vrijednosnih papira ili imovine (underlying) te čija cijena ovisi o kretanju cijene tog temeljnog instrumenta. Temeljni instrumenti mogu biti: burzovni indeksi, dionice, košarice dionica, valute, plemeniti metali (npr. zlato, srebro i dr.), energenti (npr. nafta, električna energija, plin i dr.), roba (npr. pšenica, kukuruz, kakao, kava, šećer i dr) i dr. Uvrštavamo ih u dužničke vrijednosne papire, odnosno izdavatelj certifikata preuzima obvezu isplate uloga. Certifikati su slobodno prenosivi te se njima, kao i dionicama ili obveznicama, trguje na burzi.

Jedinice u subjektima za zajednička ulaganja tj. udjeli u (otvorenim) investicijskim fondovima predstavljaju vlasništvo u imovini fonda koje se stječe kupnjom, odnosno investiranjem u fond, a dokazuje se potvrdom o vlasništvu udjela.

Instrumenti tržišta novca su sve vrste instrumenata kojima se uobičajeno trguje na tržištu novca, kao što su trezorski, blagajnički i komercijalni zapisi i certifikati o depozitu, osim instrumenata plaćanja.

Ulaganje u financijske instrumente, a s obzirom na njihova svojstva povezano je sa sljedećim rizicima:

a) **Poslovni rizik** proizlazi iz neizvjesnosti da li će izdavatelj vrijednosnog papira i u budućnosti održati svoj konkurentski položaj na tržištu, te stabilnost poslovanja i kontinuitet rasta. Veći poslovni rizik može se odraziti negativno na cijenu vrijednosnog papira predmetnog izdavatelja.

b) **Financijski rizik** posljedica je strukture financijskih izvora izdavatelja vrijednosnog papira. Pri analizi navedenog rizika neophodno je analizirati financijske pokazatelje izdavatelja vrijednosnih papira. Veći financijski rizik može se negativno odraziti na cijenu vrijednosnog papira.

c) **Sistematski rizik** je rizik koji je svojstven cijelom tržištu kapitala, tržišnom segmentu, gospodarskoj grani i sl., drugim riječima, cijena određenog vrijednosnog papira može značajno fluktuirati čak i ako se čimbenici kao što su profit, dividende, isplate kamata, konkurentski položaj ili ostali čimbenici izdavatelja vrijednosnog papira nisu promijenili (npr. uslijed promjene razine kamatnih stopa, opće

recesije, nepovoljnih vremenskih utjecaja i prirodnih katastrofa, ponašanja ulagača na tržištu i sl.).

d) **Rizik promjene tečaja** javlja se kod ulaganja u vrijednosne papire denominirane u stranoj valuti, te je njihov prinos izložen i riziku promjene tečaja kune prema valuti u kojoj će biti izražen dio ulaganja. Promjena vrijednosti stranih valuta može imati značajan utjecaj na ukupni prinos vrijednosnog papira izraženog u domaćoj valuti.

e) **Kamatni rizik** je rizik koji proizlazi iz neizvjesnosti buduće cijene novca (buduće kamatne stope). Karakterističan je za dužničke vrijednosne papire (vrijednosne papire s fiksnim prinosom). Cijena financijskog instrumenta s fiksnim prinosom kreće se suprotno od kretanja kamatne stope. Ako se kamatne stope na tržištu povećaju, cijena vrijednosnog papira s fiksnim prinosom pada, i obrnuto, ako se kamatne stope smanje, cijena vrijednosnog papira s fiksnim prinosom raste.

f) **Kreditni rizik** podrazumijeva opasnost da izdavatelj dužničkog vrijednosnog papira neće biti u mogućnosti u cijelosti ili djelomično podmiriti svoje obveze u trenutku njihova dospijanja ili da isti neće moći refinancirati dospjele obveze (rizik refinanciranja). Neispunjavanje obveza ima utjecaj na prinos dužničkih vrijednosnih papira (npr. obveznice, komercijalni zapis i sl.) tog izdavatelja, ali može imati i značajan utjecaj na prinos ostalih vrijednosnih papira predmetnog izdavatelja (npr. na prinos dionica).

g) **Rizik likvidnosti/utrživosti** predstavlja opasnost da se vrijednosni papir u određenom trenutku neće moći prodati ili da se neće moći prodati bez značajnog diskonta.

h) **Inflacijski rizik** je rizik pada vrijednosti vrijednosnih papira uzrokovan općim rastom cijena.

i) **Rizik opoziva ili prijevremene otplate** je rizik svojstven obveznicama. Posljedice se javljaju kad izdavatelj ima opciju opoziva obveznice prije njezina dospijanja pod uvjetima koji su u tom trenutku nepovoljni za investitora, ili kada izdavatelj ima opciju prijevremene otplate duga.

j) **Gospodarski rizik** podrazumijeva utjecaj cikličkih i sezonskih kretanja u gospodarstvu ili pojedinom sektoru na profitabilnost ulaganja u pojedine industrijske grane. Vrijednosni papiri cikličkih djelatnosti kao što je npr. građevinarstvo više će osjetiti utjecaj cikličkih kretanja gospodarstva na svojoj vrijednosti, dok na vrijednosne papire manje cikličkih djelatnosti kao što je npr. prehrambena industrija ciklička kretanja privrede neće imati tako veliki utjecaj.

k) **Politički rizik** ili rizik zemlje može imati značajan utjecaj na prinos vrijednosnog papira. Takvi rizici uključuju npr. rizik promjene zakonskih propisa, negativna kretanja u međunarodnim odnosima ili unutar države, rizik izbijanja međudržavnih ili unutardržavnih sukoba i sl. Za države u tranziciji u kojima nisu prisutni elementi suvremenog tržišnog gospodarstva, politički čimbenici mogu imati značajan utjecaj na prinos vrijednosnog papira.

l) **Rizik promjene poreznih propisa** predstavlja vjerojatnost da zakonodavne vlasti promijene porezne propise na način koji bi negativno utjecao na prinos ulaganja u vrijednosne papire na koje utječe promjena takvih poreznih propisa.

m) **Društveni rizik** obuhvaća mogućnost promjene raspoloženja potrošača prema određenim poduzećima ili cjelokupnim djelatnostima, koji mogu nastati na razne načine (primjerice kao posljedica pokreta za ekologiju i briga oko zagađenja okoliša). Takva društvena klima može dovesti do gašenja skupina poduzeća ili cjelokupnih djelatnosti koje se nisu prilagodile novim trendovima te do stvaranja novih.

n) **Rizik događaja** obuhvaća mogućnost iznenadnih događaja (prirodne katastrofe, preuzimanja i restrukturiranja, regulatorne promjene itd.) koji mogu imati značajan utjecaj na sposobnost izdavatelja u izvršenju svojih obveza (otplata kamata i glavnice).

Poslovni rizik, financijski rizik, sistematski rizik, gospodarski rizik i društveni rizik su rizici koji su karakteristični za trgovanje dionicama.

Rizik opoziva ili prijevremene otplate, kamatni rizik, kreditni rizik i rizik događaja su rizici koji su

karakteristični za obveznice, dok su rizik promjene tečaja, rizik likvidnosti/utrživosti, politički rizici, rizik promjene propisa zajednički rizici povezani s ulaganjem u dionice i u obveznice.

Rizici karakteristični za certifikate: Kreditni rizik (rizik izdavatelja) predstavlja rizik da izdavatelj neće moći iskupiti certifikate pri dospijanju. Što izdavatelj ima bolji kreditni rejting, manji je kreditni rizik. Tržišni rizik predstavlja rizik da se cijena temeljnog instrumenta neće kretati u skladu s očekivanjem ulagatelja. Npr. ako cijena temeljnog instrumenta kod Turbo certifikata dotakne ili premaši graničnu cijenu, certifikat prestaje postojati, a ulagatelj ostvaruje gubitak. Moguć je i gubitak i cijeloga iznosa uloženog novca, ovisno o uvjetima definiranim od strane izdavatelja prilikom izdavanja certifikata. Rizik valutnog tečaja se odnosi na certifikate kod kojih je cijena temeljnog instrumenta izražena u stranoj valuti. Rizik prijevremenog iskupa - za sve vrste certifikata izdavatelj zadržava pravo prijevremenog iskupa certifikata. Informacija o mogućnosti prijevremenog iskupa certifikata uobičajeno je navedena u dokumentaciji priloženoj prilikom izdavanja certifikata od strane izdavatelja. Prilikom prijevremenog iskupa certifikata ulagatelj će svoja prava koja proizlaze iz certifikata ostvariti u trenutku prije očekivanog datuma dospijanja. U najgorem slučaju, ulagatelj može izgubiti i cijeli iznos uloženog kapitala, ovisno o vrsti certifikata.

Financijska izvedenica je instrument čija se vrijednost temelji na vrijednosti nekog drugog „referentnog“ (eng. underlying) instrumenta. Umjesto da trguju samim referentnim instrumentom, ugovorne strane se obvezuju razmijeniti novac, referentni instrument koji je predmet ugovora, ili neku drugu vrijednost, na određeni datum ili unutar određenog roka, a temeljeno na vrijednosti referentnog instrumenta. Kao referentni instrumenti mogu se koristiti najrazličitiji financijski i nefinancijski instrumenti i veličine: pojedinačne dionice, burzovni indeksi, burzovne robe, kamatne stope, druge izvedenice. Opseg transakcija financijskim izvedenicama na svjetskim tržištima novca i kapitala je u stalnome porastu, a sudionici na tržištu neprestano kreiraju nove tipove izvedenica temeljene na novim i sve raznovrsnijim referentnim instrumentima i formulama za isplatu.

Osnovne vrste financijskih izvedenica su futures ugovori, forward ugovori, opcije i swapovi. Financijske izvedenice se koriste u svrhu zaštite od rizika promjene cijene referentnog instrumenta (eng. hedging), u špekulativne svrhe, te za različite tipove arbitraže. Važno je istaknuti da izvedenice nude mogućnost ostvarivanja velikih zarada, ali i velikih gubitaka. Zbog toga što uglavnom nije potrebno unaprijed platiti punu vrijednost referentnog instrumenta koji je predmet transakcije nego se razmjena novčanih tokova odvija u budućnosti na temelju unaprijed definirane formule, izvedenice omogućavaju korištenje visokog stupnja financijske poluge što znatno povećava rizik takve vrste ulaganja. Osim toga, u nekim slučajevima osim rizika potpunog gubitka uloga, rizik može biti još i veći, tj. teoretski čak i neograničen. U praksi postoji mnoštvo varijanti i mješavina različitih tipova izvedenica, a neprestano se kreiraju nove, tako da ih je ovdje nemoguće sve navesti i opisati.

a) **Opcije** su financijske izvedenice koje kupcu daju pravo, ali ne i obvezu na kupnju ili prodaju određene količine referentnog instrumenta po dogovorenoj cijeni (izvršna cijena) na određeni dan ili tijekom određenog vremenskog razdoblja. Ukoliko se opcija može izvršiti samo na dan dospijanja radi se o europskoj opciji, dok američka opcija omogućava vlasniku izvršenje u bilo kojem trenutku do dospijanja. U zamjenu za pravo na izvršenje opcije plaća se cijena opcije (tzv. premija). Postoje dvije osnovne vrste opcija: call opcije i put opcije. **Call opcija**, u zamjenu za plaćenu premiju, kupcu daje pravo na kupnju referentnog instrumenta po izvršnoj cijeni na određeni dan ili tijekom određenog vremenskog razdoblja. **Put opcija**, u zamjenu za plaćenu premiju, kupcu daje pravo na prodaju referentnog instrumenta po izvršnoj cijeni na

određeni dan ili tijekom određenog vremenskog razdoblja.

b) **Futures ugovor** je standardizirani ugovor kojim se trguje na burzi, a kojim se kupac ili prodavatelj obvezuje kupiti ili prodati određenu količinu referentnog instrumenta po određenoj cijeni na određeni datum u budućnosti.

c) **Forward ugovor** je poput futures ugovora instrument kojim se kupac ili prodavatelj obvezuje kupiti ili prodati određenu količinu referentnog instrumenta po određenoj cijeni na određeni datum u budućnosti.

Osnovna je razlika između futures ugovora i forward ugovora u tome što se forwardima ne trguje na burzi u standardiziranom obliku, nego se sklapaju izravno između tržišnih sudionika. Iz toga proizlaze i neki dodatni rizici svojstveni forward ugovorima.

Kupnja i prodaja opcija u slučaju kupnje call ili put opcije, kupuje se pravo na kupnju ili prodaju referentnog instrumenta ili u nekim slučajevima pravo na primitak određenog iznosa novčanih sredstava koji odgovara razlici između izvršne i tržišne cijene referentnog instrumenta u trenutku izvršenja opcije. U slučaju kretanja cijene referentnog instrumenta u smjeru suprotnom od očekivanja kupca opcije, opcija gubi na vrijednosti, odnosno može u potpunosti izgubiti vrijednost o dospjeću. U skladu s tim, maksimalni potencijalni gubitak kupca opcije jednak je plaćenju opcijskoj premiji. Do potpunog gubitka vrijednosti opcije o dospjeću dolazi kod call opcije ukoliko je tržišna cijena referentnog financijskog instrumenta niža od izvršne cijene opcije, a kod put opcije ukoliko je tržišna cijena referentnog instrumenta viša od izvršne cijene opcije. U slučaju prodaje call ili put opcije prodavatelj se obvezuje na isporuku ili kupnju referentnog instrumenta po izvršnoj cijeni u bilo kojem trenutku do dospjeća (ukoliko se radi o američkoj opciji) ili o dospjeću (u slučaju europske opcije) ukoliko kupac opcije odluči izvršiti svoje pravo iz opcije. U slučaju rasta tržišne cijene referentnog instrumenta prodavatelj call opcije se može naći u situaciji da mora isporučiti referentni instrument u trenutku kad je njegova tržišna cijena značajno iznad izvršne cijene. Ukoliko cijena referentnog instrumenta padne prodavatelj put opcije se može naći u situaciji da mora kupiti referentni instrument po cijeni značajno većoj od tržišne. Razlika između tržišne cijene referentnog instrumenta i izvršne cijene predstavlja potencijalni gubitak prodavatelja opcije, te se ne može unaprijed predvidjeti, a u nekim slučajevima taj gubitak teoretski može biti i neograničen.

Kupnja i prodaja futures ugovora - futures ugovor je standardizirani ugovor kojim se trguje na burzi, a kojim se kupac ili prodavatelj obvezuje kupiti ili prodati određenu količinu referentnog instrumenta po određenoj cijeni na određeni datum u budućnosti. Razlika između izvršne i tržišne cijene predstavlja mogući gubitak. U slučaju obveze kupnje referentnog instrumenta ukupan iznos novčanih sredstava koji je potreban za njegovu kupnju mora biti dostupan o dospjeću. U slučaju preuzimanja obveze za isporuku referentnog instrumenta koji nije u vlasništvu osobe koja ima tu obvezu („nepokrivena kratka pozicija“), instrument je potrebno kupiti na tržištu o dospjeću, što znači da se potencijalni rizik ne može unaprijed predvidjeti, a gubitak teoretski može biti i neograničen.

Kreditni rizik, rizik likvidnosti i rizik namire opcija - opcijama se može trgovati na burzama, pri čemu su njihovi uvjeti standardizirani, a rizik namire na sebe preuzima burza, ili izravno između pojedinih sudionika na tržištu (tzv. over-the-counter ili OTC tržište). OTC opcije nemaju standardizirane uvjete, već su to investicijski proizvodi prilagođeni zahtjevima pojedinih ulagatelja. Upravo zbog toga je prije odluke o kupnji ili prodaji nužno prikupiti i detaljno proučiti sve informacije o uvjetima opcije (tip opcije, izvršenje, dospjeće itd.). Kreditni rizik za kupca OTC opcije proizlazi iz mogućnosti neizvršenja obveza suprotne strane. OTC opcijama se u pravilu ne trguje na organiziranim (sekundarnim) tržištima. Kao rezultat toga ne postoji niti garancija da će u svakom trenutku biti utržive. Zbog deviznih restrikcija i drugih mjera koje mogu otežati slobodno kretanje novca u nekim državama, mogućnost

namire dogovorenih transakcija iz opcijskih ugovora može biti dovedena u pitanje. Vrijednost (cijena) opcije ovisi o izvršnoj cijeni, prinosu i volatilnosti referentnog instrumenta, preostalom roku do dospjeća opcije, razini kamatnih stopa i situaciji na tržištu. U najgorem slučaju opcija može postati bezvrijedna pa kupac opcije može u potpunosti izgubiti investirani kapital (tj. cijenu plaćenu za opciju). U slučaju kretanja cijene referentnog instrumenta u smjeru nepovoljnijem za prodavatelja opcije, potencijalni gubitak za njega može biti neograničen.

Namira u novcu - ukoliko isporuka ili kupnja referentnog instrumenta nije moguća (npr. u slučaju opcija na indekse ili futuresa na indekse), postoji obveza plaćanja (ukoliko se nisu ispunila tržišna očekivanja) novčanog iznosa koji je jednak razlici između izvršne cijene opcije ili izvršne cijene futures ugovora i tržišne vrijednosti referentnog instrumenta u trenutku izvršavanja opcije ili futures ugovora. Ta razlika predstavlja potencijalni gubitak, koji se ne može unaprijed predvidjeti, te teoretski može biti neograničen. Također, treba uzeti u obzir da je potrebno osigurati dovoljna likvidna sredstva da bi se ta transakcija mogla namiriti.

Inicijalna uplata i pozivi na nadoplatu - prodaja nepokrivenih opcija ili kupnja ili prodaja futures ugovora zahtjeva upotrebu osiguranja, najčešće novca ili referentnog instrumenta. Nakon inicijalne uplate osiguranja (eng. initial margin), u slučaju nepovoljnog kretanja tržišne cijene referentnog instrumenta, inicijalnu uplatu je potrebno povećavati tj. dolazi do poziva na nadoplatu (eng. margin call). U slučaju nepoštivanja poziva na nadoplatu, otvorene pozicije se automatski zatvaraju, a uplate učinjene do tog trenutka se koriste za pokriće gubitaka. Nadoplate osiguranja za održavanje otvorenih pozicija od ulagača u financijske izvedenice mogu zahtijevati znatna financijska sredstva.

Zatvaranje pozicija - opcijske i futures pozicije se mogu zatvoriti i prije dospjeća, međutim ova mogućnost uvelike ovisi o tržišnim uvjetima. U slučaju nezadovoljavajućih kretanja na tržištu takve transakcije se mogu izvršiti samo po nepovoljnim cijenama što rezultira gubitkom.

Ostali rizici opcijskih i futures ugovora
Opcije predstavljaju prava, ali i obveze, dok futures ugovori predstavljaju samo obveze, sa standardiziranim dospjećem i datumom izvršenja. Transakcije s financijskim izvedenicama, u koje ubrajamo i opcije i futures ugovore uključuju i dodatne rizike, a posebno: - opcije koje se ne izvrše ili zatvore prije dospjeća ističu i zbog toga gube vrijednost, - ukoliko se poziv na nadoplatu ne izvrši na vrijeme dolazi do gubitka pozicije, a dotad uplaćena sredstva se koriste za pokrivanje obveza, - nepovoljna kretanja na stranim valutnim tržištima mogu utjecati na povećanje rizika kod trgovine futures ugovorima i opcijama denominiranim u različitim valutama.

Kreditni rizik, rizik likvidnosti i rizik namire forward ugovora - za razliku od futures ugovora kojima se trguje na burzi, forward ugovori se sklapaju izravno između tržišnih sudionika. To znači da druga ugovorna strana kupca ili prodavatelja iz forward ugovora nije burza, nego sam sudionik što značajno povećava kreditni rizik, tj. rizik da suprotna strana neće biti u mogućnosti ispuniti svoje dospjele obveze. Osim toga, kod forward ugovora se u pravilu ne koristi sustav inicijalne uplate s pozivima na nadoplatu tako da gubitak jedne strane do dospjeća ugovora može znatno narasti što dodatno povećava kreditni rizik. Jedna od najčešće korištenih vrsta forward ugovora su valutni forward ugovori. Zbog deviznih restrikcija i drugih mjera koje mogu otežati slobodno kretanje novca u nekim državama, mogućnost namire dogovorenih forward transakcija može biti dovedena u pitanje.

d) Zamjene (swaps) su financijske izvedenice kojima se dvije ugovorne strane dogovaraju o zamjeni jednog novčanog toka za drugi. Novčani tokovi se često računaju na temelju ugovorno definiranog iznosa glavnice (eng. notional principal amount) koji se u praksi ne razmjenjuju. Osim osnovnih vrsta swapova kao što su valutni i kamatni swap, postoji i mnoštvo drugih kombinacija, kao što su swaptioni (opcija koja daje pravo da se ugovori

swap) itd. Swapovi se često koriste radi zaštite od određenih rizika, primjerice rizika promjene kamatne stope.

Valutni swap je zamjena dviju valuta unutar određenog vremenskog razdoblja. Razlika u kamatnim stopama između dvije valute se odražava u premiji/diskontu budućeg tečaja (eng. forward rate) koji se koristi za zamjenu valuta u budućnosti. Isporuka i primitak valuta koje su predmet swapa obavljaju se na isti datum.

Prinos (dobit/gubitak) u slučaju valutnog swapa rezultira iz promjene diferencijala kamatnih stopa između ugovornih valuta za vrijeme trajanja swapa, a realizira se izvršenjem suprotne transakcije prije dospjeća valutnog swapa.

Kreditni rizik povezan s valutnim swap transakcijama predstavlja mogućnost da zbog insolventnosti jedna od strana uključenih u valutni swap ne ispuni svoje obveze definirane ugovorom.

Rizik namire - zbog deviznih restrikcija i drugih mjera koje mogu otežati slobodno kretanje novca u nekim državama, mogućnost namire dogovorenih transakcija iz valutnog swapa može biti dovedena u pitanje.

Kamatnim swapovima se ugovara razmjena kamata između dviju strana po različitim kamatnim stopama koje se primjenjuju na ugovorno definiran iznos glavnice. Najčešće jedna strana plaća fiksnu kamatu drugoj strani koja plaća varijabilnu kamatu, oba su plaćanja denominirana u istoj valuti te se odnose se na isti iznos glavnice. Stoga se u praksi razmjenjuju samo iznosi kamata, bez transfera glavnice.

Prinos - kupac kamatnog swapa, koji plaća fiksnu kamatnu stopu ostvaruje profit u slučaju porasta tržišnih kamatnih stopa. Prodavatelj kamatnog swapa, koji prima fiksnu kamatnu stopu ostvaruje profit u slučaju pada tržišnih kamatnih stopa. Prinos na kamatni swap se ne može odrediti unaprijed, a ovisi o promjenama tržišnih kamatnih stopa.

Rizik promjene kamatnih stopa rezultat je neizvjesnosti budućih kretanja tržišnih kamatnih stopa. Kupac (prodavatelj) kamatnog swapa ostvaruje gubitak u slučaju pada (rasta) tržišnih kamatnih stopa.

Kreditni rizik za kupca kamatnog swapa predstavlja mogućnost neizvršenja ugovorno preuzetih obveza suprotne strane.

Posebne karakteristike kamatnih swapova - kamatni swapovi nemaju standardizirane uvjete, već su proizvedeni prilagođeni zahtjevima strana koje sudjeluju u swapu. Zbog toga je nužno prikupiti i proučiti potpune informacije i uvjete kamatnog swapa, a posebno one koje se tiču iznosa glavnice, dospjeća i dogovorenih kamatnih stopa.

B. Rizici vezani uz držanje financijskih instrumenata/novčanih sredstava na zbirnim skrbničkim računima - novčana sredstva i financijski instrumenti klijenata, koji trguju na inozemnim tržištima deponirana su na zbirnim skrbničkim računima kod skrbnika, koji se otvaraju na ime Investicijskog društva, a za račun klijenata. Analitiku imovine po pojedinom klijentu vodi Investicijsko društvo, putem vlastitih evidencija. Investicijsko društvo, kroz provjere koje se provode automatski, putem poslovno informacijskih sustava, te dvojnim provjerama od strane različitih organizacijskih cjelina, smanjuje eventualni rizik od pogreške pri vođenju evidencija, koji može negativno utjecati na imovinu i prava klijenata.

Pohrana imovine na zbirnim računima može dovesti do sljedećih rizika:

- Nemogućnosti identifikacije krajnjih vlasnika financijske imovine kod skrbnika - u slučaju bilo kakvog gubitka može doći do problema identifikacije krajnjih vlasnika imovine na zbirnim računima. Ipak, u većini zemalja postoje jasna i jednostavna zakonska rješenja ovakvih problema.

- Zaštita imovine - nerazdvajanje imovine na razini centralnog depozitorija predstavlja rizik da se posrednik u lancu, sudionik centralnog depozitorija ili drugi posrednik, smatra krajnjim vlasnikom vrijednosnih papira. Propust u identifikaciji na strani skrbnika može dovesti do situacije u kojoj krajnjem vlasniku vrijednosnih papira prijeti oduzimanje

imovine ako jedan ili više posrednika u lancu postanu insolventni.

- Prislilna posudba – kao faktor izvan utjecaja Investicijskog društva, a uslijed rutinskog i nesvjesnog postupka inozemne treće strane pri čemu po nastanku privremene neravnoteže, posljedica manjka može biti prislilna posudba financijske imovine jednog klijenta bilo kojem drugom klijentu koji u tom trenutku želi raspolagati svom svojom imovinom.

- Transparentnost - zbirni računi na razini centralnog depozitorija, zajedno s neprikladnom identifikacijom krajnjih vlasnika vrijednosnih papira, mogu onemogućiti regulatorne vlasti, porezne vlasti, izdavatelja, i bilo koji drugi subjekt s pravom prikupljanja informacija o pozicijama i kretanjima vrijednosnih papira na razini centralnog depozitorija, da identificiraju stvarne vlasnike vrijednosnih papira.

- Korporativne akcije - zbog mogućeg postojanja većeg broja skrbnika i podskrbnika, između izdavatelja vrijednosnih papira i klijenta može doći do zakašnjenja, odnosno nemogućnosti da se u roku sudjeluje u korporativnoj akciji.

- Korporativne akcije – raspodjela dionica ili frakcija - u slučaju više imatelja financijske imovine na zbirnom računu prilikom raspodjele dionica ili frakcija za određene korporativne akcije može doći do problema zaokruživanja broja dodijeljenih dionica za pojedine klijente u točnom omjeru u kojem klijenti drže financijsku imovinu.

- Korporativne akcije - sukobljeni glasovi - u slučaju kada skrbnik pohranjuje vrijednosne papire na zbirnom računu kod treće strane za više klijenata, neki možda žele glasati „za“ po određenom pitanju, dok drugi žele glasati „protiv“. U teoriji može postojati rizik da relevantni pravni sustav ne dopušta da jedan investitor glasa oprečno.

- Porezni procesi - struktura zbirnih računa, bez kategorije investitora ili bez kategorije djelatnosti, može donijeti značajne nedostatke kod obrade poreza na strani poreznih vlasti, agenata, centralnih depozitorija i posrednika. U vidu poreza na transakcije, za one centralne depozitorije koji imaju ulogu u procjeni i prikupljanju poreza na transakcije, struktura zbirnih računa na razini centralnog depozitorija može onemogućiti razlikovanje transakcija koje su podložne porezu i transakcija koje su oslobođene. Takva struktura može dovesti do problema na razini centralnog depozitorija ako su centralni depozitorij, izdavatelj ili skrbnik odgovorni za proces obračuna poreza i naplate poreza.

- Ostali rizici - ako relevantni pravni sustav ne prepoznaje zbirni račun kao valjani pravni oblik računa, u slučaju da treća strana nije u mogućnosti razdvojiti imovinu Investicijskog društva ili skrbnika od imovine klijenta može postojati rizik da klijent nema u svakom trenutku vlasnička prava na svoje pozicije. Navedeni rizici pohrane imovine na zbirnim računima mogu biti u većim razmjerima u slučajevima u kojima pravni ili regulatorni sustav nije razvio jasnu predodžbu o zbirnim računima.

Gdje je primjenjivo odredbe o rizicima vezanim uz držanje imovine na zbirnim skrbničkim računima odnose se i na imovinu klijenata na zbirnim skrbničkim računima koja se odnosi na vrijednosne papire hrvatskih izdavatelja.

Klijent se upozorava da je trgovanje financijskim instrumentima u inozemstvu naročito povezano s rizicima, kao što su primjerice rizik promjene tečaja, politički rizik ili rizik zemlje, rizik promjene poreznih propisa, utjecaj inflacije kao i dodatnim troškovima vezanim primjerice uz konverziju i transfer novca, skrbničke naknade i sl.

Klijent sklapanjem bilo kojeg ugovora s Investicijskim društvom, kao i zadavanjem naloga za kupnju ili prodaju financijskih instrumenata, potvrđuje da je u potpunosti upoznat s gore navedenim rizicima te činjenicom da Investicijsko društvo ne odgovara za štetu uzrokovanu ostvarenjem bilo kojeg rizika.

X. OGRANIČENJE ODGOVORNOSTI INVESTICIJSKOG DRUŠTVA

Investicijsko društvo će pri pružanju usluga klijentima postupati s pažnjom dobrog stručnjaka, u

skladu s pravilima struke i prevladavajućom poslovnom praksom. Kod ispunjavanja svojih obveza Društvo odgovara klijentu samo za stvarnu imovinsku štetu koja nastane kao posljedica namjere ili grube nepažnje od strane zaposlenika Društva, po načelu dokazane krivnje.

Investicijsko društvo ne odgovara klijentu za bilo kakvu štetu uzrokovanu primjerice, ne isključivo:

- faktorima koji su izvan kontrole Investicijskog društva kao što su gubici uzrokovani višom silom, prirodnim katastrofama, ratovima, pravilima tržišta, odlukama vlada, padovima komunikacijskih sustava burzi ili drugim okolnostima izvan kontrole Društva,
- vlastitim tehničko-organizacijskim ograničenjima kao što su preopterećenost telefonskih linija ili sustava općenito, nemogućnošću korištenja bilo kojeg od komunikacijskih kanala,

- neispunjenjem obveza Društva do kojih dođe zbog propusta za koji odgovara druga ugovorna strana, izdavatelj ili institucija čije usluge Društvo koristi (npr. nedostupnost Hrvatskog sustava velikih plaćanja, SWIFT-a),

- propustom u radu depozitorija financijskih instrumenata, burzi, banaka čije usluge Društvo koristi uključujući i skrbnika, kao niti propustom, ispadom ili kvarom u sustavu bilo koje treće strane čijim se uslugama Društvo koristi radi izvršenja obveza sukladno ugovoru sklopljenim s klijentom.

Investicijsko društvo ne odgovara za štetu ukoliko propusti upozoriti nalogodavatelja na štetne posljedice izvršenja naloga.

Pravna nemogućnost ispunjenja obveze, smatrat će se višom silom.

Investicijsko društvo ne odgovara klijentu za štetu koja nastane ukoliko pravovremeno ne primi obavijest klijenta o promjeni osobnog imena/tvrtke, adrese/sjedišta, broja telefona ili e-mail adrese.

XI. PRIKLADNOST I PRIMJERENOST PROIZVODA ILI USLUGA INVESTICIJSKOG DRUŠTVA U ODNOSU NA KLIJENTA

1. Procjena prikladnosti

Investicijsko društvo obvezno je od klijenta, malog ulagatelja, prikupiti podatke o njegovom znanju i iskustvu potrebne za razumijevanje rizika povezanih s uslugom koju mu pruža (vrsti usluga, transakcija i financijskih instrumenata s kojima je klijent upoznat, prirodni, volumenu i učestalosti provedenih transakcija i razdoblju u kojem su one izvršene, te zvanju i zanimanju klijenta) kako bi moglo utvrditi da li je određen proizvod ili investicijska usluga prikladna za klijenta te ga upozoriti na eventualnu neprikladnost istih, pri čemu društvo može, na izričit zahtjev, klijentu pružiti traženu uslugu bez obzira na eventualnu neprikladnost.

Bez traženih podataka Investicijsko društvo nije u mogućnosti utvrditi da li je određen proizvod ili investicijska usluga za klijenta prikladna.

Podrazumijeva se da kvalificirani nalogodavatelji posjeduju potrebno znanje i iskustvo za ulaganje na tržištu kapitala, te u odnosu na iste Društvo neće provoditi procjenu prikladnosti.

Investicijsko društvo neće provoditi procjenu prikladnosti kada se radi o kupnji ili prodaji dionica uvrštenih na uređenom tržištu ili na istovjetnom tržištu treće države, kupnji ili prodaji instrumenata novčanog tržišta i svih ostalih jednostavnih financijskih instrumenata, a usluga se pruža na inicijativu klijenta i Investicijsko društvo ispunjava zakonske obveze vezane uz uređenje sukoba interesa.

U odnosu na trgovanje certifikatima kao strukturiranim vrijednosnim papirima provodit će se procjena prikladnosti.

2. Procjena primjerenosti

Procjena primjerenosti podrazumijeva cijeli postupak prikupljanja podataka i informacija o klijentu, a prije ili tijekom pružanja usluge upravljanja portfeljem financijskih instrumenata ili investicijskog savjetovanja.

Svi podaci ili informacije koje Investicijsko društvo prikupi o klijentu prije ili tijekom pružanja prethodno

spomenutih usluga koriste se isključivo u najboljem interesu klijenta, odnosno s ciljem da Društvo utvrdi da li je strategija u okviru standardizirane usluge upravljanja portfeljem za klijenta primjerena, odnosno da bi Društvo moglo klijentu preporučiti za njega primjerene proizvode ili usluge u okviru usluge investicijskog savjetovanja. Također, naglašava se važnost prikupljanja točnih i potpunih podataka, jer samo na taj način Društvo može na adekvatan način izvršiti procjenu primjerenosti i postupati u najboljem interesu klijenta.

S druge strane, prikupljanje podataka i informacija o klijentu u okviru procjene primjerenosti (primjerice podataka o znanju i iskustvu klijenta na području ulaganja, podataka o financijskoj situaciji, ulagačkim ciljevima klijenta) je zakonska obveza Investicijskog društva, a prethodno navedeni podaci i informacije o klijentu prikupljaju se putem Upitnika za procjenu primjerenosti (u daljnjem tekstu: Upitnik).

Bez tih podataka Investicijsko društvo nije ovlašteno klijentu pružiti uslugu upravljanja portfeljem niti uslugu investicijskog savjetovanja, kao niti u slučaju kada temeljem provedene procjene primjerenosti Investicijsko društvo utvrdi da tražena usluga odnosno proizvod nisu primjereni za klijenta. Investicijsko društvo će smatrati istinitima podatke koje klijent prezentira kroz Upitnik, osim ako iz samog upitnika ili usporedbom s kasnije prikupljenim podacima očito proizlazi da su podaci netočni ili kontradiktorni.

Investicijsko društvo će periodično, u razgovoru s klijentima ili slanjem novog obrasca Upitnika, utvrđivati da li su podaci navedeni u Upitniku još uvijek aktualni i to u odnosu na opće podatke, podatke o ulagačkim ciljevima i financijskoj situaciji, te će u slučaju promjene podataka sastaviti bilješku koja je sastavni dio Upitnika odnosno pohraniti novi Upitnik. Ako klijent ne dostavi tražene podatke prilikom revizije podataka iz upitnika, Društvo će smatrati da nije došlo do izmjene istih odnosno da su podaci kojima raspolaže ažurni, osim ako prema okolnostima slučaja nedvojbeno proizlazi da klijent ne želi dostaviti podatke (npr. klijent izrijekom odbija dostavu podataka) odnosno klijent dostavi podatke koji su očito netočni ili u velikoj mjeri kontradiktorni podacima o klijentu s kojima Društvo raspolaže od ranije, u kojim slučajevima postupanje klijenta može biti razlog za raskid ugovornog odnosa.

XII. KONTAKT ADRESE I BROJEVI RAČUNA INVESTICIJSKOG DRUŠTVA

Sva izvješća, potvrde i druge obavijesti vezane uz poslove koje obavlja za klijenta, Investicijsko društvo dostavlja će na adresu prebivališta/sjedišta klijenta odnosno na dopisnu adresu navedenu u obrascu osobnih podataka.

Radno vrijeme Društva je svakog dana, od ponedjeljka do petka, od 8:30 do 16:30h, izuzev državnih praznika i ostalih neradnih dana sukladno javno objavljenom kalendaru trgovinskih dana Zagrebačke burze. Navedeno radno vrijeme Društva ne mora uvijek odgovarati vremenu zaprimanja usmenih naloga u podružnicama Društva.

Klijent može ostvariti kontakte s Investicijskim društvom na adresi sjedišta i podružnica putem kojih posluje. Lokacije na kojima Investicijsko društvo posluje su:

FIMA-VRIJEDNOSNICE d.o.o.

Varaždin, Vrazova 25

Odjel trgovanja – Republika Hrvatska

Tel: + 385 42 660 964

Fax: + 385 42 660 989

e-mail: trading@fima.com

Odjel trgovanja – inozemstvo

Tel: + 385 42 660 963

e-mail: inotrgovanje@fima.com

Osijek, Trg Slobode 8/1
Tel: + 385 31 636 510
Fax: + 385 31 200 621

Zagreb, Kačićeva 2
Tel: + 385 1 63 98 357
Fax: + 385 1 63 98 359

Rijeka, Adamićeva 13
Tel: + 385 51 680 753
Fax: + 385 51 339 009

Društvo će, za slučaj nedostupnosti na bilo koji od naprijed navedenih telefonskih brojeva, a u okviru plana neprekidnosti poslovanja, zaprimati naloge na telefonski broj + 385 42 203 952.

Klijenti mogu komunicirati s zaposlenicima Investicijskog društva na hrvatskom i engleskom jeziku.

Investicijsko društvo će obavještavati klijente o promjeni podataka navedenih u ovom poglavlju putem Internet stranice Investicijskog društva, te putem obavijesti izložene u poslovnim prostorijama. Klijent je obavezan obavještavati Investicijsko društvo o promjeni adrese i drugih kontakt podataka, a posebice o promjeni brojeva bankovnih računa za isplatu novčanih sredstva. Ukoliko klijent propusti obavijestiti Društvo smatrat će se da je Investicijsko društvo uredno ispunilo svoju obvezu koristeći za upućivanje obavijesti postojeće kontakt podatke klijenta.

Investicijsko društvo ima nekoliko različitih računa za posebne namjene u Republici Hrvatskoj, na koje klijenti mogu uplaćivati novčana sredstva sukladno sklopljenom ugovoru:

Kod Raiffeisenbank Austria d.d.:
račun br. HR0724840081300104124
Kod Zagrebačke banke d.d.:
račun br. HR9423600001300053109
Kod Societe-Generale Splitska banka d.d.:
račun br. HR6523300031300200210
Kod Podravske banke d.d.:
račun br. HR7523860021333001632

Uplatu za kupnju vrijednosnih papira/financijskih instrumenata u stranim valutama moguće je izvršiti na račun otvoren kod Societe-Generale Splitska banka d.d. o čemu zainteresirani klijenti mogu dobiti detaljnije informacije kod ovlaštenih osoba Investicijskog društva.

XIII. ČUVANJE I OBRADA OSOBNIH PODATAKA

Investicijsko društvo će osobne podatke klijenta prikupljati i dalje obrađivati samo za potrebe ugovora koji sklopi s klijentom.

Sklapanjem bilo kojeg ugovora s Investicijskim društvom, odnosno zadavanjem pojedinačnog naloga, klijent daje izričitu suglasnost Društvu da može poduzimati sve radnje vezane uz obradu i razmjenu njegovih osobnih podataka, činjenica i okolnosti koje Društvo sazna i dobije prilikom izvršavanja svojih obveza, a što obuhvaća pravo Investicijskog društva na prikupljanje, spremanje, snimanje, organiziranje, uvid i prijenos osobnih podataka u svrhu obavljanja redovitih poslova Društva.

Klijent koji želi ulagati na inozemnim tržištima sklapanjem ugovora pristaje na iznošenje njegovih osobnih podataka izvan Republike Hrvatske, ukoliko isto bude potrebno radi ostvarenja svrhe ugovora.

XIV. POLITIKA SPRJEČAVANJA SUKOBA INTERESA

Pod potencijalnim sukobom interesa podrazumijeva se svaka situacija u kojoj su Investicijsko društvo ili relevantna osoba u mogućnosti iskoristiti svoj profesionalni ili službeni položaj ili ovlast u svoju osobnu korist ili u korist Investicijskog društva, a na račun (teret) klijenta, ali i svaka druga situacija koja je kao sukob interesa ili zabranjena radnja označena u propisima koji reguliraju tržište kapitala.

Osnovna načela koja Investicijsko društvo primjenjuje u cilju sprječavanja sukoba interesa su načelo aktivnog sprječavanja sukoba interesa i načelo transparentnosti. Investicijsko društvo primjenjuje Interni pravilnik o sprječavanju sukoba interesa kojim su propisane mjere za sprječavanje nastanka sukoba interesa, a ukoliko sukob interesa nije moguće izbjeći Investicijsko društvo će klijentima priopćiti okolnosti koje utječu ili mogu utjecati na njihovu neovisnost i objektivnost, a uvijek prije obavljanja posla u ime klijenta.

Relevantne osobe su, u obavljanju transakcija, obvezne postaviti interese klijenata i integritet tržišta kapitala iznad njihovog osobnog interesa.

Zaposlenicima Investicijskog društva nije dozvoljeno trgovanje vrijednosnim papirima uvrštenim na Zagrebačkoj burzi za vlastiti račun, a vezano uz koje postoji odluka portfolio managera, prije nego što je završeno trgovanje za račune portfelja kojima Investicijsko društvo upravlja.

Ukoliko postoji sukob interesa između klijenata kojima Investicijsko društvo pruža uslugu zaprimanja i izvršavanja naloga, Investicijsko društvo će prije izvršiti ranije zaprimljeni nalog. Ukoliko sukob interesa postoji vezano uz izvršenje više istovjetnih naloga i to naloga klijenata čijim portfeljima Investicijsko društvo upravlja i klijenata kojima pruža uslugu zaprimanja i izvršavanja naloga, Investicijsko društvo će prednost u izvršenju dati nalogu s ranijim vremenom zaprimanja odnosno nalogu kojim se izvršava odluka portfolio managera o trgovanju, ukoliko je ista ranije donesena. Vrijeme zaprimanja naloga vidljivo je iz knjige naloga koju vodi Investicijsko društvo.

Interni pravilnik o sprječavanju sukoba interesa dostupan je klijentima na uvid u poslovnim prostorijama Investicijskog društva i na Internetskoj stranici Društva.

XV. PRITUŽBE KLIJENATA

Pritužbe zbog eventualnog nepropisno obavljenog posla od strane zaposlenika Investicijskog društva podnose se na standardiziranom Obrascu za pritužbe koji je dostupan na Internet stranici Investicijskog društva u elektronskom obliku, te u poslovnim prostorijama Investicijskog društva u fizičkom obliku. Investicijsko društvo će razmatrati i pritužbe upućene u neformalnom obliku na kontakt adrese iz dijela XII. ovih Općih uvjeta.

Podnositelj pritužbe obavezan je navesti ime i prezime te adresu. Anonimne pritužbe neće se razmatrati. Investicijsko društvo vodi Registar pritužbi u elektronskom obliku te obavještava podnositelja pritužbe o načinu rješavanja pritužbe.

XVI. ZAVRŠNE ODREDBE

Investicijsko društvo ima pravo jednostrano izmijeniti Opće uvjete. Važeći Opći uvjeti uvijek su dostupni na Internet stranici Investicijskog društva, te u poslovnim prostorijama Investicijskog društva i vezanih zastupnika, te je klijent obavezan prije zadavanja naloga informirati se o istima.

Zadavanjem naloga za kupnju odnosno prodaju financijskih instrumenata klijent potvrđuje da je suglasan s Općim uvjetima poslovanja.

Ovi Opći uvjeti stupaju na snagu 01. listopada 2015.

U Varaždinu, 08. rujna 2015.

Uprava:
Snježana Mihinjač Horvat, predsjednica Uprave
Martina Rončević, članica Uprave